

Чорноус О. В.,
канд. юрид. наук, доцент,
доцент кафедри трудового та
господарського права
Харківського національного університету
внутрішніх справ

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СЛУЖБОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПОЛІЦЕЙСЬКИХ НОВИМ ДИСЦИПЛІНАРНИМ СТАТУТОМ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ**

Україна нині перебуває на шляху важливих реформ. Одним із пріоритетів української влади є реформування органів правопорядку та відновлення довіри до них українського суспільства.

Особливо актуальним наразі є питання правового регулювання дисциплінарної відповідальності, у тому числі і в царині службової дисципліни серед поліцейських.

Дисциплінарний статут національної поліції пройшов шлях майже в два роки від уявлення до його прийняття. Необхідність його прийняття викликав сам закон про Національну поліції, де було вказано, що цей статут має прийматися на рівні закону.

Законом затверджено Дисциплінарний статут Національної поліції України 15 березня 2018 року. Він визначає сутність службової дисципліни в Національній поліції, повноваження поліцейських та їхніх керівників з її додержання, види заохочень і дисциплінарних стягнень, а також порядок їх застосування та оскарження.

Законом поширено дію цього Дисциплінарного статуту на осіб начальницького складу Національного антикорупційного бюро України, осіб рядового і начальницького складу Державної кримінально-виконавчої служби України та податкової міліції.

Згідно з новим статутом, до поліцейських можуть застосовуватися такі види заохочень як: дострокове зняття дисциплінарного стягнення; занесення на дошку пошани; заохочення грошовою винагородою; заохочення цінним подарунком; надання додаткової оплачуваної відпустки тривалістю до п'яти діб; заохочення відомчими заохочувальними відзнаками Національної поліції України; заохочення відомчими заохочувальними відзнаками Міністерства внутрішніх справ України; дострокове присвоєння чергового спеціального звання; присвоєння спеціального звання, вищого на один ступінь від звання, передбаченого займаною штатною посадою; заохочення відомчою заохочувальною відзнакою Міністерства внутрішніх справ України «Вогнепальна зброя»; заохочення відомчою заохочувальною відзнакою Міністерства внутрішніх справ України «Холодна зброя».

Крім заохочень, також могут застосовуватися і дисциплінарні стягнення, наприклад, зауваження, догана, сувора догана, попередження про неповну службову відповідність, зниження в спеціальному званні на один ступінь і навіть звільнення з посади, звільнення зі служби в поліції. Але, крім загальновідомих речей, в законі з'явилися і нововведення. Так, діяння, вчинені поліцейськими, визначаються по декількох рівнях: перший - найважчий. Якщо в діях присутні злочину, тоді для поліцейського передбачена кримінальна відповідальність. Сьогодні розслідувати ці злочини мало б державне бюро розслідувань, яке повинно запрацювати в цьому році. До листопада 2017 року означеним питанням займалася Генеральна прокуратура. Нині трапляються випадки, що сама поліція розслідує злочини поліцейського, що, звичайно, є нонсенсом. Другий рівень – середній. Якщо дія поліцейського є не злочином, а являється дисциплінарним проступком. За це кримінальна відповідальність не передбачається, але в статуті прописані дисциплінарні стягнення.

Варто відмітити, що одним з головних нововведень статуту - це зміни, які пов'язані з дисциплінарними комісіями. За попереднім Дисциплінарним статутом ОВС України прийняти рішення про те, чи винен поліцейський чи ні, міг його безпосередній начальник. Тепер ситуація врегульована в інший спосіб.

Новий Статут скасовує одноосібну роль начальника в прийнятті рішень щодо дій підлеглого і привертає дисциплінарну комісію. Ця комісія, хоч і буде складатися із співробітників поліції, але вони вже не будуть безпосередніми керівниками поліцейського, який вчинив проступок, що дає надію на більшу об'єктивність в призначенні стягнення.

Крім того, до складу дисциплінарних комісій, які будуть розглядати порушення поліцейського, можуть входити і представники громадськості. Нагадаємо, що раніше участь громадських активістів також допускалося на засіданнях дисциплінарних комісій, але активістам найчастіше відмовляли в таких можливостях.

Проте, попри певні переваги в означеній ситуації є й певні ризики, так як дисциплінарні комісії можуть розглядати інформацію, не призначену для широкого кола громадськості, але новий закон жодним чином не врегульовує відповідальність за розголошення конфіденційної інформації.

Це велика новація, до якої суспільство прагнуло останні роки. Проте окремі недоліки можна простежити вже на існуючому етапі. Цим законом не визначена відповідальність члена комісії за розголошення певних даних і інформації, яку він отримають в зв'язку з цією роботою. Якщо раніше до складу комісії входили поліцейські, то, зрозуміло, що вони несли відповідальність за розголошення службової інформації. Якщо мова йде про громадський активіста, який буде включений в цю комісію, то він отримає доступ до персональної інформації та до багатьох даних. Внаслідок чого виникає питання, що, якщо ці дані будуть оприлюднені? В означеній ситуації простежуються як позитивні зрушення, так і деяка недосконалість в тому, що не регулюється відповідальність члена комісії за розголошення такого виду інформації. Позитивний момент, який пов'язаний з дисциплінарними комісіями, це можливість розгляду засідань у відкритому режимі. Раніше засідання комісій проводились в закритому режимі, і ніхто не мав до них доступ.

Ще одним із нововведень стало закріплення права поліцейських користуватися правовою допомогою, а саме - допомогою адвоката. Передбачається, що поліцейський має право користуватися допомогою адвоката, адвокат допускається на засідання комісії та може допомагати поліцейському, в разі необхідності, грамотно вибудувувати правову позицію. Таким чином працівник поліції зможе вберегтися від неправомірних покарань та реалізувати право на захист, що гарантується Конституцією України кожному її громадянину та передбачено Міжнародним пактом про громадянські і політичні права. Проте, означене право поліцейських чітко закріплене в Резолюції ПАРЄ №690 91979 «Декларації про поліцію». В пункті 9 цієї резолюції однозначно встановлено: «При відкритті

дисциплінарного чи кримінального провадження проти офіцера поліції, він має право бути почутим і право на адвокатський захист» через що вважаємо, що деталізація такого права в спеціальному законодавстві не доцільна.

Новий Дисциплінарний статут Національної поліції України ще не можна назвати ідеальним: там з'явилися значущі нововведення, але проблемні аспекти нікуди не зникли. Наприклад, Дисциплінарному статуті відсутній вичерпний перелік проступків, за вчинення яких поліцейських можуть притягнути до відповідальності, у тому числі звільнити зі служби, що може слугувати підставою для зловживань з боку керівництва поліції. Також залишилося невирішеним питання щодо нагородних видів зброї. Загальновідомо, що щорічно близько 500 осіб стають законними власниками зброї лише шляхом через нагородження нею. Законом не врегульовано належним чином питання звернення цієї зброї, а саме де вона повинна зберігатися, яким чином людина може нею користуватися, передається така зброя в спадок чи повертається тощо.

Отже, з одного боку Дисциплінарний статут Національної поліції України став позитивним моментом в правовому регулюванні службової дисципліни працівників поліції та дисциплінарної відповідальності взагалі, але він не вирішує і не врегульовує ще низки проблем поліції, які мають місце на існування під час несення останніми своєї служби та не відповідає європейським стандартам і потребує свого вдосконалення і доопрацювання.